

המחלקה לביקור
סדיר
אפריל 2020
עלון קורונה 4
אורנה קורנבוים

סמכות ורכות

קראתי את ספרם של פרופ' מיכל ראזר ופרופ' ויקטור פרידמן "סמכות ורכות: מערכות יחסים משקמות כאבני דרך ביצירת חינוך מכליל" וזה הזכיר לי אירוע שהתרחש לפני שנים רבות, בשנת ההוראה הראשונה שלי כאשר תלמידה בכתה י"א, כיתת החינוך שלי גנבה לי מהתיק במהלך שיעור פנקס צ'קים ויצאה איתו לקניות.. כמוכן שגיליתי את הגניבה הנושא מאוד הסעיר אותי, נפגעתי חשתי השפלה..ולא טרחתי כלל לשאול את עצמי, מדוע התלמידה עשתה זאת....

מסגור מחדש

את סיפור התלמידה שגנבה את הארנק ניתן לבחון בשתי דרכים, האחת – לתלמידה אין גבולות, לא יודעת מה מותר ואסור.. או לעשות מסגור מחדש...

סיום הקריאה בעמוד 2

3 ממדים לקידום ילדים בסיכון

על פי התפיסה הפסיכו חברתית מתוך הרצאה של ד"ר פלורה מור סיום קריאה בעמוד 3

הקשבה

בעבודה עם תלמידים או צוותים חינוכיים נחוצה הקשבה.

בכל צרחה קיים צורך

בעמוד 4-5

כשמשה רבנו רעה את צאנו במדבר, ברח ממנו גדי אחד. כשמצאו, ראה משה את הגדי שותה מתוך בריכה של מים. התגובה המתבקשת – גדי פורץ גבולות וסורר עושה מה שהוא רוצה, מורד במסגרת, דינו להיענש.. אולם תגובתו של משה שונה, הוא מבין שהגדי ברח בשל הצמא שתקף אותו והוא מרכיבו על כתפו. בעולם הילדים בבית הספר מורים מתקשים לראות את צרכי הילד, בניגוד למשה. משה אינו מתבלבל הוא בוחר לשאת על כתפיו את הגדי ובכך יוצר מסגור מחדש להתנהגות הגדי.

ומה עניין הגדי לגניבת הצ'ק?

התלמידה שגנבה לא נזקקה לכסף, היא נזקקה לקשר לאוזן קשבת, הדרך בה ניסתה להגיע לכך היתה שגויה אך מסגור מחדש של התנהגותה היה יכול לשנות את תחושתה כמורה ואת התנהגות כל מערכת בית הספר כלפי התלמידה והוריה.

מסגור מחדש מחייב שינוי תשתיתי בתפיסות היסוד של המבוגרים, המורים, הקב"סים הצוותים החינוכיים בבואם להתמודד עם תלמידים בעלי צרכים שונים, תלמידים בסכון, מסגור מחדש יאפשר להם להרכיב את הילדים על כתפם ולשאתם למציאות של הצלחה ומימוש עצמי.¹

נוסף על עיסוקם מרחיב הדעת במושג "מסגור מחדש" מבחינים מיכל ראזר וויקטור פרידמן בין שני דפוסי חשיבה בקרב צוותי חינוך שעובדים עם ילדים מתקשים – הדפוס "זהות מדומה" והדפוס "אין אונים". זהות מדומה היא אמונתו של הצוות שעיקר הבעיה טמונה בילדים ובהוריהם. יש ילדים שאינם מתאימים לבית הספר, הם גורסים, והוריהם לרוב גרועים מהם, ובלי ספק אשמים במצבם הירוד של הילדים. אם נרחיק מבית הספר את כל אותם ילדים שמסרבים ללמוד ורק רוצים לפגוע בבית הספר ולהרוס כל חלקה טובה בו, נוכל להתמקד באלה שכן רוצים ללמוד ולהתקדם.

הדפוס אין אונים הוא במידה רבה התשליל של זהות מדומה. הצוות החינוכי בדפוס זה מאמץ במידה רבה את דפוסי החשיבה של הילדים המתקשים. לדידם, המציאות הבית ספרית אינה ניתנת לשינוי ואין בכוחם להשפיע עליה. הציפיות שלהם מעצמם נמוכות וכך גם אלו של הממונים עליהם. כתוצאה מכך אף מערך הציפיות שלהם מתלמידיהם נמוך, והוא מתמצה פחות או יותר בקיום מדשדש, של מבוגרים וילדים כאחד, בניסיון נואש לשרוד יום ועוד יום.

מה נוכל לעשות שאנו הקב"סים נתקלים בדפוסים מכשילים אלה?

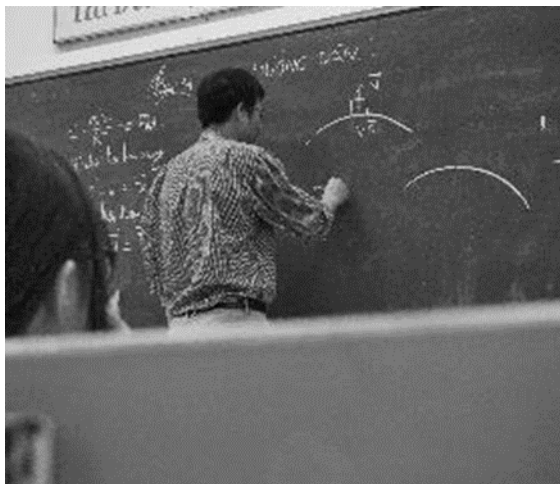
כשהדפוס המכשיל הוא "זהות מדומה או מציאות מדומה" נוכל להראות את המציאות האמיתית שלא תמיד אנשי החינוך בבית הספר חשופים אליה.

כשהדפוס המכשיל הוא אין אונים ומורים "מרימים ידיים" נוכל להזכיר להם הצלחות קטנות, להזכיר להם שהכוח נמצא בידיים שלהם, ולבקש מהם לעשות צעדים קטנים בלמידה וביחסים עם התלמיד.

¹ מיכל ראזר, ויקטור פרידמן, סמכות ורכות, 2019

גדילה

בתוך יחסים

על פי התיאוריה הפסיכו חברתית קיימים שלושה מימדים העוזרים לקדם ילדים בסיכון:

1. מבוגר בעל אישיות מפותחת, עצמיות שלמה הוויה נוכחת אנחנו אנשי החינוך צריכים להשתמש בעצמינו במפגש עם תלמיד. כלומר להיות קודם כל מחוברים לצרכים, רצונות שאיפות שלנו. להבין את הסיפור האישי ולהיות בעלי מודעות מפותחת, אנשים מחוברים לעצמם. כל זאת כדי לפתח פרסונליזציה – יחס אישי עם התלמידים. התלמיד חווה הוויה מפותחת ונוכחת כאשר אנחנו מחוברים לעצמנו ולצרכים שלנו, בדרך זו נוכל להוות משענת המסוגלת לאפשר גדילה וצמיחה של התלמיד.
2. דיאלוג – להשקיע באינטראקציה בין שני סובייקטים. דיאלוג משמעו היכרות מעמיקה ואישית. לא להסתפק באיבחונים, ציונים והגדרות פורמליות. צריך ליצור תקשורת ודיאלוג מגדל. במקרה של חיכוכים כמו לדוגמה התחצפות של תלמיד צריך להתעקש ולהבין מדוע התלמיד מתחצף וכך אני הופכת לסובייקט הפוגש סובייקט. יש השפעה הדדית והאינטראקציה הופכת למגדלת.
3. לא מספיק פדגוגיה מותאמת יש צורך במפגש הבין אישי. יש צורך להבין את הפחדים והקשיים של התלמיד בהתמודדותו עם חומר הלימוד. הפדגוגיה תובעת פרסונליזציה, מפגש אישי רגשי².

מתוך הרצאה של ד"ר פלורה מור יחס מגדל של מורים והורים²

"כמו ההר הניצב לא
נרתע בפני הרוחות,
כך ליבו של האדם
החכם נותר שלו,
בפני כל השינויים
בעולם הזה"
בודהה

הקשבה

הקשבה מההוויה הנוכחת מהלב

אחת המיומנויות החשובות של איש חינוך היא הקשבה.

הקשבה לתלמיד, לעמית לצוות, קב"סים זקוקים למיומנות זו בעבודתם מול מורים, הורים ותלמידים.

הקשבה היא מקום אמפתי וחומל הדורש ריקות של החושים, הקשבה הנוכחת מהלב ומהתודעה הגבוהה.

אז איך עושים זאת?

שואלים שאלות מתוך התכנים העולים אצל הדובר.

שואלים מתוך סקרנות ורצון להבין טוב את הדובר.

משקפים עניין מרכזי מתוך הדברים הנאמרים.

משקפים ויוצרים הכללה.

מקשיבים לשפת הגוף, לטון הדיבור.

שמים לב למה שלא נאמר, בודקים האם כל מרכיבי החוויה קיימים

רגשות, פעולות ומחשבות. – מה חסר?

מקשיבים עם האינטואיציה.

סובלנים לדעות וטיעונים המנוגדים לדיעותיך- באים

ללא אג'נדה.

קטע קצר ומשעשע בנושא הקשבה מתוך "דארמה וגרג"

https://www.youtube.com/watch?v=vq2De1kB_cg

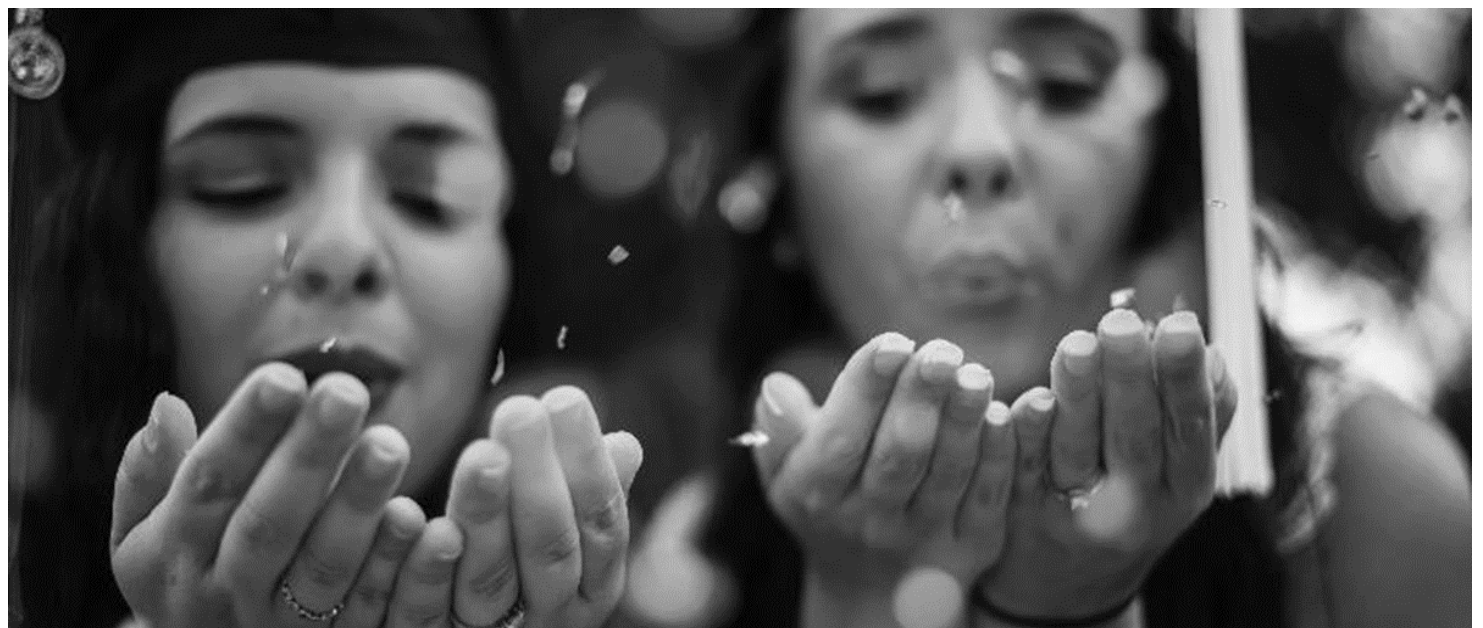
תודעה כמו האוקיינוס

לסיום תרגול מדיטציה המזמינה תבונה, פתיחות ושלוה.

שבו בנוחות ובנינוחות. הניחו לגוף שלכם להירגע ולנשימה שלכם להיות טיבעית. עצמו עיניים. נשמו כמה נשימות מלאות והניחו לכל אחת מהן לשחרר אתכם. הרשו לעצמכם להיות דוממים. כעת חושו, הרגישו או דמיינו את תודעתכם כאוקיינוס רחב ידיים. צופו כאילו אתם במעמקי הים.

נוחו ושהו בתוך המים הכבירים המרגיעים. שימו לב כיצד עולים באוקיינוס גלים של צלילים, תחושות ומחשבות, אולם האוקיינוס אינו מוטרד מכך.

הניחו למחשבות ולתמונות לעלות ולהיעלם כמו הגלים על פני הים. הניחו לאלפי התחושות לצוף ולהשתנות כרצונך. אפשרו לכל החוויה לעלות ולחלוף, לנוע ללא התנגדות, להיעלם בלי מאבק. שהו בתוך השלווה העמוקה והשקטה. הניחו לתודעתכם להיות כמו המים, המקבלים הכל בשלווה בלתי מופרעת, דוממת. הישארו כך עד שתרגישו רעננים ושלווים באמת. הביאו את השקט לעולם הזה.³

³ הזמנה לשקט שבפנים, ג'ק קורנפילד